

Är det så att personer som arbetar med utbildning lider av bristande yrkesstolthet?

av Lina Pilo

Bristande stolthet hot mot yrket?

DET ÄR DEN FÖRSTA morgonen i augusti och solen arbetar sig fram genom en mjölkvit, trögflytande himmel. Efter någon veckas regnig paus i hettan verkar finvädret börja komma tillbaka, kanske för en sista bjudning innan hösten och skolstarten. Denna höst är den sista innan ett nytt regelverk ser till att studenter utanför EU och EES-området inte längre får sin utbildning i Sverige avgiftsfritt.

Detta är en nyordning som förstås har både sina för- och nackdelar. I dagens upplaga av *Dagens nyheter* läser jag bland annat om Uppsalastudenten Marcus Lim, som kommit till Sverige från Malaysia för att studera hållbar utveckling. Han menar att han valt att studera i Sverige på grund av avgiftsfriheten, och lämnar dessutom följande kommentarer om högre utbildning i Sverige:

Kraven är inte så stora, man får godkänt på det mesta utan att behöva anstränga sig. Om universitetet tar ut avgifter tror jag att

Har skolan blivit en slagpåse i debatten? På lärarnas och elevernas bekostnad.

kraven ökar och att kvaliteten på utbildningen höjs.

Den första raden i Lims kommentar får mig att reagera. Samma rad, om inte ordagrann så åtminstone en med samma innebörd, har följt mig som ett eko sedan min första termin på lärarutbildningen, hösten 2004. Ibland har orden sagts med förtjusning. Ibland har de sagts med uppgiven röst.

Oavsett hur orden uttalats har de funnit där som ett ständigt upprepat skapande av en lärarutbildningsidentitet, där de med förtjusning i rösten inte verkar ha noterat samma koppling mellan krav och kvalitet som studenten Lim noterar ovan. Många rör sig på så vis genom sin utbildning utan någon bristande tro på att betyget godkänt innebär att man lärt sig allt man behöver kunna.

En annan tro som finns bland studenter, uppenbarligen inte enbart bland lärarstudenter, är den utbredda förvissningen om att rätten att söka och läsa en utbildning även innebär en rätt att utan egen insats bli godkänd på de kurser man läser.

**Varför
är det så, om
detta stämmer?
På vår sida på Face-
book kan du fortsätta
diskussionen. Sök på
Svensklärarna, skriv
och skriv igen!**

NOG OM DETTA. Att kritisera utbildning på högskolenivå i allmänhet, och lärarutbildningen i synnerhet, förändrar ju inget. Denna typ av kritik har snarare blivit ett obligatoriskt i varenda debatt med minsta seriösa ansats. Uttjatad och mossig skulle man nästan kunna kalla den.

Det är också, i mitt tycke, ofta som just (den så dåliga) utbildningen dras in som förklaring på snart sagt vilka samhällsliga problem som helst. Lösningar på diverse fenomen som utmålas som problem duggar inte lika tätt.

Kanske är det, under dessa förhållanden, inte förvånande att personer som arbetar med utbildning i hög grad lider av bristande stolthet. Ja, det är ett antagande från min sida. Lösryckt och ovetenskapligt. Provocerande, eventuellt. Låt det då så vara, samtidigt som vi använder påståendet i ett tankeexperiment. Tillåt oss för en stund föreställa oss att det är just yrkeskårens bristande stolthet som är ett av de största problemen som lärare har. Den bristande stoltheten skulle då kunna utpekas som skyldig till allt från låga ingångslöner och låga lönehöjningar till allmän kritik av utbildning och lärares kompetens.

NÄR JAG GICK PÅ GYMNASIET förstod jag för första gången att ordet ambitiös innehåller ett visst mått av ärelystnad. Efter att under en lektion ha studerat Mark Antonys kända begravningsstal i William

Shakespeares pjäs *Julius Caesar* hamnade klassen i en uppsplitad diskussion med läraren om innebörden av ordet ambitiös.

För oss, ambitiösa, elever var att ha ambitioner något odelat positivt. Samma nyanser av innebörder som man kan finna i ambitionen (och i vilket ord man än väljer) kan man se i stoltheten – för om jag är stolt är jag samtidigt högfärdig, förnäm och övermodig och alltså aningen bättre än de sämre andra om ordet används i ett sammanhang där idén om nollsummespelet härskar.

VARFÖR SKULLE då lärare generellt sett vara mindre stolta än andra? Lika lite som jag här för i bevis att så är fallet har jag svar på vad denna bristande stolthet kan bero på, men kanske har den något att göra med vad Una Gustafsson, forskare vid institutionen för psykologi vid Lunds universitet, benämner *stereotypot*. När individer utifrån ett gruppledarskap stereotypas till dålig prestation på ett visst område kan, enligt Gustafsson, stereotypot uppstå. Studier visar att individer under stereotypot kan prestera under sin förmåga.

Är detta vad som hänt lärarkåren? Det svenska utbildningsväsendet? Om bristande stolthet i det här fallet är det samma som att vara utsatt för stereotypot kan den högljudda kritiken av utbildning och lärare inte bara ses som uttjatad och mossig, utan även som en

Läs mer

Una Gustafssons forskning om stereotypot:
<http://www.lu.se/o.o.i.s/18938>

extra skjuts i en neråtgående spiral. Om stereotypotet försvinner ser man däremot inte längre någon underprestation, enligt Gustafsson.

Min poäng är naturligtvis att de flesta lärare har mycket mer att vara stolta över än vad som görs gällande genom alla egna och andras påpekanden om otillräcklighet. Min övertygelse är också att det är nödvändigt med lite stolthet om man ska göra ett bra jobb som lärare. ***Hur ska någon annan kunna tycka att lärare gör skillnad om vi lärare inte tror på det själva?***

KVAR STÅR SEDAN FRÅGAN om min egen lärargärning. Hur stolt kommer jag att vara efter mitt första år i yrket? Än så länge lever jag i det trygga utrymme mellan utbildning och arbetsliv som heter föräldraledighet, och på denna plats är det lätt att vara stolt, ambitiös och relativt fri från stereotyper om läraridentitet.

Förhoppningsvis får jag under mitt första lärarår möta många erfarna och stödjande kollegor som hjälper mig att vara stolt över alla de små framsteg som är oundvikliga när man börjar ett yrkesliv med två tomma händer. Nåja, helt tomma är de nog inte. Fem och ett halvt års utbildning har nog gjort lite skillnad i alla fall.

Lina Pilo, är nyutbildad lärare i svenska och... vill jobba...